

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВІДМЕЖУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ ВІД СУМІЖНИХ СКЛАДІВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

CERTAIN ISSUES OF DISTINGUISHING ILLEGAL SEIZURE OF A VEHICLE FROM RELATED CRIMINAL OFFENSES

Мозоль С.А., д.ю.н., професор, проректор
Національна академія внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0002-2226-7908

Смельяненко В.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального права,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
ORCID ID: 0000-0002-8999-3672

У статті констатовано, що у п. 2 примітки до ст. 289 КК України законодавцем визначено, що під повторністю слід розуміти вчинення таких дій особою, яка раніше вчинила незаконне заволодіння транспортним засобом або кримінальне правопорушення, передбачене ст. ст. 185-187, 189-191, 262, 290, 410 КК України. Фактично дана примітка надає підставу для констатації, що таке кримінальне правопорушення безпосередньо пов'язано із першочерговим посяганням саме на майнові права, і вже потім – на безпеку руху та експлуатації транспорту, які, у більшості випадків, взагалі можуть не зазнати шкоди та інших негативних наслідків (про що свідчить конструкція ч. 1 ст. 289 КК України, яка передбачає формальний склад кримінального правопорушення), а також про це свідчить і відповідна судова практика.

У статті доведено, що склади кримінальних правопорушень, наявні в розділі XI «Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту», в окремих статтях кримінальних правопорушень проти власності (ст. ст. 185, 186, 187, 190, 191 КК України), в ст. 356 КК України, в ст. 410 КК України співвідносяться зі складом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 289 КК України, як суміжні. Ці склади відрізняються від складу незаконного заволодіння транспортним засобом за предметом, а саме у під час кримінально-правового аналізу та співставленні транспортних кримінальних правопорушень та ст. 289 КК України; кримінальних правопорушень проти власності та ст. 289 КК України; самоуправства (ст. 356 КК) та ст. 289 КК України; викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 410 КК України) та ст. 289 КК України, а також за об'єктом кримінальних правопорушень: співпоставлення кримінальних правопорушень проти власності та ст. 289 КК України.

Ключові слова: використання, заволодіння, стан сп'яніння, звільнення від кримінальної відповідальності, кримінальне правопорушення, кримінальне законодавство, кримінальна відповідальність, транспортний засіб.

The article states that in paragraph 2 of the note to Article 289 of the Criminal Code of Ukraine, the legislator defines that repetition should be understood as the commission of such actions by a person who previously committed illegal seizure of a vehicle or a criminal offense provided for in Articles 185-187, 189-191, 262, 290, 410 of the Criminal Code of Ukraine. In fact, this note provides grounds for stating that such a criminal offense is directly related to the primary encroachment on property rights, and only then - on the safety of traffic and operation of transport, which, in most cases, may not suffer damage or other negative consequences at all (as evidenced by the construction of Part 1 of Article 289 of the Criminal Code of Ukraine, which provides for the formal composition of a criminal offense), as well as the relevant judicial practice. The article proves that the compositions of criminal offenses available in Section XI "Criminal offenses against the safety of traffic and operation of transport", in separate articles of criminal offenses against property (Articles 185, 186, 187, 190, 191 of the Criminal Code of Ukraine), in Article 356 of the Criminal Code of Ukraine, in Article 410 of the Criminal Code of Ukraine correlate with the composition of the criminal offense provided for in Article 289 of the Criminal Code of Ukraine, as adjacent. These structures differ from the structure of illegal possession of a vehicle by subject, namely during the criminal-legal analysis and comparison of transport criminal offenses and Art. 289 of the Criminal Code of Ukraine; criminal offenses against property and Art. 289 of the Criminal Code of Ukraine; arbitrariness (Art. 356 of the Criminal Code) and Art. 289 of the Criminal Code of Ukraine; theft, appropriation, extortion by a serviceman of weapons, ammunition, explosives or other combat substances, means of transportation, military and special equipment or other military property, as well as their appropriation by fraud or abuse of official position (Art. 410 of the Criminal Code of Ukraine) and Art. 289 of the Criminal Code of Ukraine, as well as by object of criminal offenses: comparison of criminal offenses against property and Art. 289 of the Criminal Code of Ukraine.

Key words: use, possession, crime, exemption from criminal liability, criminal offense, criminal law, criminal liability, vehicle.

Постановка проблеми. Щодо відмежування незаконного заволодіння транспортним засобом від суміжних складів кримінальних правопорушень маємо зазначити, що у теорії кримінального права та судовій практиці по різному вирішуються питання, отже за допомогою дослідження окремих норм і порівняння із ст. 289 КК України визначимо певні закономірності.

У п. 2 примітки до ст. 289 КК України законодавцем визначено, що під повторністю слід розуміти вчинення таких дій особою, яка раніше вчинила незаконне заволодіння транспортним засобом або кримінальне правопорушення, передбачене ст. ст. 185-187, 189-191, 262, 290, 410 КК України. Отже, фактично, дана примітка надає підставу для констатації, що таке кримінальне правопорушення безпосередньо пов'язано із першочерговим посяганням саме на майнові права, і вже потім – на безпеку руху та експлуа-

тації транспорту, які, у більшості випадків, взагалі можуть не зазнати шкоди та інших негативних наслідків (про що свідчить конструкція ч. 1 ст. 289 КК України, яка передбачає формальний склад кримінального правопорушення), а також про це свідчить і відповідна судова практика. Проте нами будуть розглянуті питання відмежування ст. 289 КК України із деякими із зазначених вище статтями, зокрема із ст. ст. 185-187, 189-191, 410, 411 КК України.

Питанням протидії незаконному заволодінню транспортним засобом присвячені праці О.О. Дудоров, К.Б. Дудорової, В. А. Звіряка, С. О. Колба, В.А. Мисливого, Р. О. Мовчана, Д.М. Ніколенко, М.О. Свіріна, М. О. Семенишина, О.Л. Христова та інших.

Метою статті є проведення відмежування незаконного заволодіння транспортним засобом від суміжних складів кримінальних правопорушень.

Першу групу кримінальних правопорушень із якими буде здійснено відмежування ст. 289 КК України складають окремі норми транспортних кримінальних правопорушень.

Ознаки транспортних злочинів викладено у статтях 286, 286-1, 287-289, 290 КК України, якими визначено підстави кримінальної відповідальності за недотримання особами, які керують транспортними засобами, правил безпеки дорожнього руху або користування транспортом; введення в експлуатацію технічно несправних автомобілів; порушення нормативних актів, що регламентують безпеку дорожнього руху; незаконне заволодіння транспортними засобами тощо. Ця категорія діянь виділяється за видом об'єкта, а отже, являє собою більш обмежену та специфічну сферу суспільних відносин, що підлягають кримінально-правовій охороні, – забезпечення безпеки руху та використання транспортних засобів та інші види механічного транспорту. Виходячи зі змісту об'єктивних та суб'єктивних ознак цих діянь, умовно небезпеку цих кримінальних правопорушень оцінюють як діяння, вчинені з необережності, а отже, як такі, що тягнуть за собою відповідальність лише за наявності реальної шкоди здоров'ю, життю, майну тощо.

При цьому предметом усіх транспортних кримінальних правопорушень виступає предмет. Предметом усіх транспортних кримінальних правопорушень можуть виступати транспортні засоби, шляхи сполучення, споруди на них, транспортні комунікації, вокзали, засоби зв'язку, сигналізації, автоматизації, що забезпечують безпеку руху транспортних засобів, зокрема транспортні засоби виступають відмежувальною ознакою. У Законі України «Про транспорт» перш за все підкреслюється, що єдину транспортну систему України становлять: транспорт загального користування (залізничний, морський, річковий, автомобільний і авіаційний, а також міський електро-транспорт, у тому числі метрополітен); промисловий залізничний транспорт; відомчий транспорт; трубопровідний транспорт; шляхи сполучення загального користування [1]. Відповідні нормативно-правові акти надають визначення окремих транспортних засобів, зокрема У законі про залізничний транспорт [2] визначається, що залізничний транспорт це – виробничо-технологічний комплекс організацій і підприємств залізничного транспорту загального користування, призначений для забезпечення потреб суспільного виробництва і населення країни в перевезеннях у внутрішньому і міжнародному сполученнях та надання інших транспортних послуг усім споживачам без обмежень за ознаками форми власності та видів діяльності тощо. До складу залізничного транспорту входять підприємства залізничного транспорту, що здійснюють перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти, рухомий склад залізничного транспорту, залізничні шляхи сполучення, а також промислові, будівельні, торговельні та постачальницькі підприємства, навчальні заклади, технічні школи, дитячі дошкільні заклади, заклади охорони здоров'я, фізичної культури та спорту, культури, науково-дослідні, проектно-конструкторські організації, заклади і підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, що забезпечують роботу міського електротранспорту. Говорячи про метрополітен, слід зауважити наступне. Закон України «Про транспорт», визначаючи зміст транспорту загального користування, відносить до нього: залізничний, морський, річковий, автомобільний і авіаційний транспорт, а також міський електротранспорт, у тому числі метрополітен. Закон України «Про міський електричний транспорт» [3], визначає, що «міський електричний транспорт» охоплює: трамваї, тролейбуси, поїзди метрополітену (ст.1). При цьому зазначено, що Правила експлуатації трамвая та тролейбуса затверджуються центральним органом виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства. Правила технічної

експлуатації метрополітену – центральним органом виконавчої влади у галузі транспорту (ч. 2 ст. 17). Такий підхід є об'єктивним. Метрополітен призначений для перевезень пасажирів у містах, як і трамваї та тролейбуси. Тому його і відносять до міського електричного транспорту. Але за технічними характеристиками метрополітен належить до залізничного транспорту. Його технічна регламентація здійснюється центральним органом виконавчої влади у галузі транспорту. І тому порушення правил безпеки руху або експлуатації метрополітену повинно розглядатись як кримінальне правопорушення, відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 276 КК України. Відомчий транспорт – це складова транспортної галузі, що забезпечує потреби відомств в перевезеннях за допомогою транспортних засобів. До складу відомчого транспорту входять транспортні засоби підприємств, установ та організацій. Трубопровідний транспорт – це складова транспортної галузі, що забезпечує потреби населення та суспільного виробництва в переміщенні (поставках, відведеннях) продуктів засобами трубопровідного транспорту. Відповідно до Закону України «Про трубопровідний транспорт» [4] систему трубопровідного транспорту України становлять: магістральний трубопровідний транспорт та промисловий трубопровідний транспорт. Промисловий трубопровід (приєднані мережі) – це всі інші немагістральні трубопроводи в межах виробництв, а також нафтобазові, внутрішньо-промислові нафто-, газо- і продуктопроводи, міські газопровідні, водопровідні, теплопровідні, каналізаційні мережі, розподільчі трубопроводи водопостачання, меліоративні системи тощо. Шляхи сполучень як предмети злочинів. В контексті транспортних злочинів, етимологічне розуміння терміну «шляхи сполучень», означає спеціальний простір, який використовується людиною при експлуатації транспортних засобів, що дозволяє з'єднати одне з іншим. Шляхами сполучень є: залізничні колії (елементи залізничної колії (земляне полотно, верхня будова та штучні споруди) за міцністю, стійкістю і станом мають забезпечувати безпечний і плавний рух поїздів із швидкостями, встановленими на даній ділянці); річки, озера, водосховища, канали, інші водойми, а також внутрішні морські води та територіальне море (внутрішні водні шляхи загального користування); повітряний простір (повітряні траси і місцеві повітряні лінії України); автомобільні дороги (лінійний комплекс інженерних споруд, призначений для безперервного, безпечного та зручного руху транспортних засобів) Наведене показує, що Закон України «Про транспорт» неодноково дає визначення того чи іншого виду транспорту. Так, характеризуючи відомчий транспорт, законодавець говорить лише про транспортні засоби підприємств, установ та організацій. В той час, як характеризуючи, наприклад, міський електротранспорт, морський та річковий транспорт, говорять і про ремонтно-експлуатаційні депо, судноремонтні заводи. Відомчий транспорт також потребує технічного обслуговування. Таке обслуговування може здійснюватися, наприклад, в гаражах, ремонтних приміщеннях тощо. Однаковий підхід у визначенні змісту поняття «транспорт» вимагає включення до поняття «відомчий транспорт» і приміщень, де його обслуговують. Крім того, Закон України «Про транспорт» неоднозначно вирішує і питання щодо шляхів сполучення. Так, до складу залізничного транспорту віднесено морські шляхи сполучення. До складу міського електротранспорту відносять трамвайні і тролейбусні лінії. Проте, до складу річкового транспорту, до складу автомобільного транспорту, до складу повітряного транспорту, відповідно річкові шляхи, автомобільні шляхи, повітряні шляхи не віднесено (не названо). І між тим, без цих шляхів функціонування згаданих видів транспорту неможливе. Такі шляхи убезпечуються відповідно до потреб того чи іншого виду транспорту. Наприклад, повітряні судна в польоті супроводжуються наземними служ-

бами. Безпеку експлуатації річкових суден, автомобілів на шляхах, якими вони пересуваються, забезпечують, наприклад, різноманітні засоби сигналізації, зв'язку. Щодо транспортних засобів передбачених ст. 289 КК України згідно примітки до ст. 286 КК України під транспортними засобами слід розуміти всі види автомобілів, трактори та інші самохідні машини, трамваї і тролейбуси, а також мотоцикли та інші механічні транспортні засоби.

Отже, уточнення предмету, який саме транспортний засіб у кримінальному правопорушенні передбаченому ст. 289 КК України, відіграє визначальну роль у відмежуванні його від інших транспортних кримінальних правопорушень. Маємо зазначити деякі спірні питання щодо кримінально-правової характеристики предмету транспортних кримінальних правопорушень. Так, якщо аналізувати ст. 278 КК «Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна утворює склад кримінального правопорушення» слід зазначити, що у правозастосовній практиці, суперечливо вирішується питання про охоплення поняттям морського або річкового судна маломірних суден на кшталт моторних або парусних човнів, катерів, яхт тощо. Питання, як має кваліфікуватись незаконне заволодіння маломірним судном (за ст. 278 або статтею КК про відповідальність за те чи інше кримінальне правопорушення проти власності), потребує окремого розгляду. Проте зазначимо, що виходячи, зокрема, з того, що транспортні засоби, перелічені в примітці ст. 286 КК, є дорожніми, тобто придатними до експлуатації у сфері дорожнього руху, зазначене посягання, на нашу думку, немає підстав кваліфікувати за ст. 289 КК.

Другу групу кримінальних правопорушень із якими буде здійснено відмежування із ст. 289 КК України складають окремі норми кримінальних правопорушень проти власності. Певні труднощі виникають під час відмежування кримінальних правопорушень проти власності та ст. 289 КК України. Розкриваючи предмет дослідження, перше, на що слід звернути увагу, це об'єкт та предмет кримінальних правопорушень. Так, у кримінальних правопорушеннях проти власності об'єктом виступає власність, а в ст. 289 КК України безпека руху та експлуатації транспорту. При цьому у примітці визначено, що незаконне заволодіння прапорного засобу... у власника чи користувача..., а відповідно пов'язано із таким об'єктом як власність. Отже, в доктрині кримінального права достатньо тривалий час постає питання щодо перегляду місця ст. 289 КК у КК України. На це також вказує і запропонований у проекті нового кримінального законодавства України підхід, відповідно до якого запропоновано викрадення чужої рухомої речі вважати кримінальним правопорушенням проти власності.

В теорії кримінального права думки науковців щодо визначення об'єкта злочину незаконного заволодіння транспортним засобом розділились. Деякі автори вважають, що незаконне заволодіння транспортними засобами має один безпосередній об'єкт, але визначають щодо нього різні суспільні відносини: «безпека експлуатації транспортних засобів», «громадський порядок», «громадська безпека», «система суспільних відносин, що регламентують права власності», «безпека життя і здоров'я людей» тощо [5, С. 52-53; 6, С. 739-742].

Відповідно до примітки до ст. 289 КК України під незаконним заволодінням транспортним засобом слід розуміти вчинене умисно з будь-якою метою протиправне вилучення будь-яким способом транспортного засобу у власника чи користувача, всупереч їх волі. Заволодіння може здійснюватися таємно або відкрито, шляхом обману або зловживання довірою [7]. У зв'язку з цим існує точка зору, що «головним безпосереднім об'єктом незаконного заволодіння транспортним засобом є право власності, а додатковим – порядок використання транспорту як дже-

рела підвищеної небезпеки, адже право власності, на відміну від безпеки руху та експлуатації транспорту, порушується завжди зокрема при пересуванні на засобах там, де відсутні інші транспортні засоби (у полі, лісі, безлюдних відкритих місцевостях), або при незаконному заволодінні транспортним засобом досвідченою особою, яка має кваліфікацію водія. Власник при цьому позбавляється права власності, яке передбачено законом, тобто порушуються врегульовані законом суспільні відносини щодо володіння, користування та розпорядження майном. При цьому слід зазначити, що безпосереднім об'єктом злочину слід визнавати не суспільні відносини у сфері безпеки руху та експлуатації транспорту, а суспільні відносини у сфері власності, вказуючи, що незаконне заволодіння транспортним засобом, вчинене водієм-професіоналом у тверезому стані, який дотримується правил дорожнього руху, не загрожує суспільним відносинам у сфері безпеки руху та експлуатації транспорту. Незаконне заволодіння транспортним засобом завжди порушує права власника автотранспортного засобу щодо користування і розпорядження майном, тобто посягає на основні складові права власності. При цьому, вчиняючи незаконне заволодіння транспортним засобом, винний усвідомлює порушення ним прав власника та незаконне використання чужого майна. Олійник В.П., обґрунтовуючи свою позицію, цілком слушно зауважив, що вирішення питання кваліфікації цього злочину залежить від правильного встановлення об'єкта посягання та спрямованості умислу винного. За наявності умислу останнього на тимчасове вилучення транспортного засобу з метою використання саме цих його властивостей шкода завдається, насамперед, відносинам у сфері безпеки руху й експлуатації транспорту. Відносини власності в такому разі є лише додатковим об'єктом злочину. При протиправному заволодінні ним з корисною метою для одержання на свою користь або на користь інших осіб шкода безпосередньо заподіюється відносинам власності. На підставі викладеного вчений доходить висновку про доцільність виключення з диспозиції ст. 289 КК України вказівки на будь-яку мету заволодіння і встановлення в ній відповідальності за незаконне заволодіння транспортним засобом без мети викрадення [8].

Проте Осадчий В.І. вказує на те, що родовий об'єкт транспортних злочинів є складним (двостороннім). Науковець, обґрунтовуючи свою точку зору, зазначає, що безпека руху та експлуатації транспорту включає в себе, зокрема, і власність. Загроза цим благам має місце в сфері руху або експлуатації транспорту через порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту. Тобто родовий об'єкт злочинів, відповідальність за вчинення яких передбачена в статтях розділу XI Особливої частини КК України, – підсумовує він, – це безпека руху та експлуатації транспорту як такий стан його функціонування, за якого власності ніщо не загрожує, створюються умови відсутності будь-яких небезпек. При вчиненні певного транспортного злочину пошкоджується чи ставиться під загрозу пошкодження конкретний безпосередній об'єкт, визначальними ознаками якого є такі складові: безпека руху та експлуатації транспорту (завжди виступає як основний безпосередній об'єкт злочину), та власність, яка виступає як додатковий (обов'язковий чи факультативний) безпосередній об'єкт злочину [8]. Ми визначену позицію підтримуємо та вважаємо що саме таким чином слід здійснювати відмежування, яке позначається на кваліфікації.

Як і у попередній групі однієї із ознак, за якою слід відмежувати ст. 289 КК від інших кримінальних правопорушень проти власності виступає предмет кримінального правопорушення, передбаченого ст. 289 вже було зазначено, предметом кримінальних правопорушень деяких кримінальних правопорушень проти власності виступає майно. Поняття «чужа річ (майно), що вживається при

характеристичі злочинів проти власності [9; 10; 11; 12], тобто про такий предмет кримінального правопорушення (річ, майно), який не перебуває у власності чи законному володінні винної особи. Отже, заволодіваючи чужим транспортним засобом, суб'єкт кримінального правопорушення незаконно володіє та користується ним, а в деяких випадках і розпоряджається цим майном, тобто посягає не на безпеку руху, а на право власності.

Викладена диференційована позиція видається обмежувальним тлумаченням кримінального закону: чинна редакція ст. 289 КК, як вже зазначалось, не містить застереження стосовно того, що транспортний засіб, яким винний заволодіває незаконно, має бути чужим для нього; отже, і самовільне, всупереч установленому законом порядку (тобто незаконне в сенсі інкримінування ст. 289 КК) вилучення спірного майна утворює склад злочину «незаконне заволодіння транспортним засобом». Такий саме висновок вважаємо доречним і стосовно ситуації з вилученням кредитором транспортного засобу у несумлінного боржника, щоб примусити останнього до виконання зобов'язання.

Звернемо також увагу на положення щодо відмежування ст. 289 КК України від ст. 410 КК України. Незаконне заволодіння військовим засобом пересування, військовою чи спеціальною технікою, вчинене військовослужбовцем, слід кваліфікувати за ст. 410 КК «Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем». Незаконне заволодіння транспортним засобом, належним до специфічного (військового) майна,

вчинене не військовослужбовцем, має кваліфікуватись за ст. 289 КК. Якщо військове майно взято не з метою викрадення, але потім умисно знищено чи пошкоджено, це має кваліфікуватись за сукупністю кримінальних правопорушень. Наприклад, якщо військовослужбовець незаконно заволодів транспортним засобом військової частини, який потім умисно знищив або пошкодив, то він підлягає відповідальності за сукупністю вчинених злочинів, передбачених ст. ст. 289 і 411 КК.

Висновки. Отже, склади кримінальних правопорушень, наявні в розділі XI «Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту», в окремих статтях кримінальних правопорушень проти власності (ст. ст. 185, 186, 187, 190, 191 КК України), в ст. 356 КК України, в ст. 410 КК України співвідносяться зі складом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 289 КК України, як суміжні. Ці склади відрізняються від складу незаконного заволодіння транспортним засобом за предметом, а саме у під час кримінально-правового аналізу та співставленні транспортних кримінальних правопорушень та ст. 289 КК України; кримінальних правопорушень проти власності та ст. 289 КК України; самоправства (ст. 356 КК) та ст. 289 КК України; викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 410 КК України) та ст. 289 КК України, а також за об'єктом кримінальних правопорушень: співпоставлення кримінальних правопорушень проти власності та ст. 289 КК України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 року N 232/94- URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про залізничний транспорт: Закон України від 04.07.1996 № 273/96- URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Про міський електричний транспорт: Закон України від 29.06.2004р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-15#Text>
4. Про трубопровідний транспорт: Закон України від 15.05.1996, № 192/96-ВР (з послідовними змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Коржанський М.І. Кваліфікація автотранспортних злочинів / М.І. Коржанський, В.А. Мисливий. К. : Юрінком, 1996. 80 с.
6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року [Текст] / А. М. Бойко [та ін.] ; ред. М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. К. : Каннон, 2001. 1102 с.
7. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page13> (дата звернення 01.10.2024)
8. Олійник В.П. Предмет злочинів проти власності: поняття, види, кримінально-правове значення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 – Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право; Харків, 2010. 219 с.
9. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2018. 1360 с.
10. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ : ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
11. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року [Текст] / А. М. Бойко [та ін.] ; ред. М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. К. : Каннон, 2001. 1102 с.
12. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України: Злочини проти власності / за ред. М.І. Хавронюка. Київ: ВД «Дакор», 2017. 447